

INFORMACIJE O NOVIH OBVEZNOSTIH PRI IZVAJANJU AVTOBUSNIH MEDNARODNIH PREVOZOV POTNIKOV IZ TRETJIH DRŽAV

1. NOVE OBVEZNOSTI PREVOZNIKOV

Obveznosti se nanašajo na prevoze potnikov, ki so državljani tretjih držav (DTD), **ob vstopu v Schengenski prostor**. V skladu z izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 2021/1217 in izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 2022/1409 bo moral prevoznik **pred pričetkom prevoza preveriti status potnika**, ki je državljan tretje države, v sistemih EES in ETIAS. V EES se preverja samo status vizumov za kratkoročno bivanje, izdanih za enkratni ali dvakratni vstop. V ETIAS se preverja veljavnost potovalne odobritve za potnike, ki so oproščeni vizumske obveznosti in potujejo na schengensko območje. Sistem se ne uporablja za imetnike vizumov za dolgoročno bivanje in imetnike dovoljenj za prebivanje. *Predstavitveni video:* <https://www.youtube.com/watch?v=orrBJiXAcSU&t=118s>

Obveznost se nanaša izključno na izvedbo prevozov v Schengenski prostor. **Preverjanje statusa državljanov tretjih držav mora izvesti prevoznik, ki npr. izvaja avtobusni prevoz** iz ne-Schengenskih držav (BIH, Makedonije, Srbije idr.) v Slovenijo ali druge države Schengenskega območja. Ni ga potrebno izvajati prevozniku, ki opravlja prevoze znotraj Schengenskega prostora, npr. na relaciji Nemčija – Slovenija. Prav tako ni potrebno preverjanja izvajati prevozniku, ki bi državljane tretjih držav prevažal iz Brnika kamorkoli v Sloveniji, preverjanje je ob vstopu v Schengenski prostor namreč v tem primeru dolžan izvesti letalski prevoznik.

Prevozniki bodo preverjanja v informacijskem sistemu lahko izvajali preko portala za prevoznike, do katerega bodo lahko vstopali preko medsystemskega vmesnika, preko mobilne aplikacije ali preko spletnega brskalnika. Koordinacija aktivnosti za prevoznike poteka preko agencije eu-LISA (Evropska agencija za operativno upravljanje obsežnih informacijskih sistemov na področju svobode, varnosti in pravice), **pri kateri se morajo prevozniki najprej registrirati**. Registracije že potekajo. Z registracijo v IT sistem bo prevozniku omogočeno, da prejme vse potrebne informacije za pripravo njegovega sistema in poslovnih procesov za vpogled v elektronski sistem EU, ki ga upravlja EU-LISA.

Več informacij: <https://eulisa.europa.eu/About-Us/Organisation/working-group-for-carriers>

V prvem koraku se bodo izvajala preverjanja EES, ki se bodo naknadno razširila še na preverjanja ETIAS. Predvideni rok za polno implementacijo EES je predviden za november 2024, za ETIAS pa v 6-mesečnem obdobju po uspešni vzpostavitvi EES maja 2025.

KAKŠNE SO OBVEZNOSTI MEDNARODNEGA AVTOBUSNEGA PREVOZNIKA?

1. REGISTRACIJA NA PORTALU eu-LISA

Prevoznik, ki opravlja mednarodni prevoz potnikov, **se mora registrirati na portalu eu-LISA za prevoznike**. S tem mu bo omogočen dostop do sistema, preko katerega bo lahko preveril ali potnik (državljan tretjih držav, ki ne potrebuje vstopnega vizuma) izpolnjuje vstopne pogoje.

2. PREVERJANJE STATUSA POTNIKA, DRŽAVLJANA TRETJE DRŽAVE

Preverjanje statusa potnika je obvezno **pred vstopom potnika v vozilo**. Preverjanje se izvede preko medsystemskega vmesnika, mobilne aplikacije ali spletnega brskalnika. Podatki o potniku se lahko vnesejo ročno, preko tabel ali s skeniranjem potovalnega dokumenta.

3. IZVAJANJE PREVOZA

V avtobus lahko vstopi samo potnik, ki je pri preverjanju dobil status **OK** ali **NA**. Potnikom, ki pri preverjanju prejmejo status **NOK EES** ali **NOK ETIAS**, se vstop v avtobus zavrne.

POMEMBNO: Postopek registracije prevoznikov **se je že pričel in ga je potrebno čim prej opraviti**, saj bodo nove obveznosti stopile v veljavo od novembra 2024 dalje. Z izvajanjem teh obveznosti se bodo prevozniki lahko v večji meri izognili dodatnim stroškom, ki nastajajo, če osebo brez ustreznih dovoljenj pripeljejo na mejo in morajo zanjo urediti prevoz iz meje (16. člen Z-Tuj-2). Za neizvajanje preverjanja (še posebej za neizvajanje preverjanja v ETIAS) pa bo lahko prevozniku izrečena tudi globa (142. člen Z-Tuj-2). Pri izrekanju teh glob je za avtobusne prevoznike na kopenski meji prevažajo skupine predvideno 3 letno prehodno obdobje v katerem se globe ne bodo izrekle.

2. VSEBINA

EES (Entry/Exit System), v slovenščini SVI (sistem vstopa in izstopa)

Z Uredbo (EU) 2017/2226 se vzpostavlja skupni elektronski sistem SVI za:

- evidentiranje in shranjevanje datuma, časa ter kraja vstopa in izstopa državljanov držav zunaj EU, ki prehajajo meje EU,
- samodejni izračun trajanja dovoljenega bivanja teh državljanov držav zunaj EU in izdajanje opozoril državam EU, ko se dovoljeno bivanje izteče.

Sistem bo nadomestil obveznost žigosanja potnih listov državljanov držav zunaj EU, ki velja za vse države EU.

Področje uporabe

EES (SVI) se uporablja za potnike, za katere velja vizumska obveznost, pa tudi za tiste, ki so izvzeti iz nje in jim je dovoljeno kratkotrajno bivanje do 90 dni v obdobju 180 dni, ki prehajajo zunanje meje schengenskega območja. SVI bo evidentiral tudi podatke o državljanih držav zunaj EU, ki jim je bil zavrnen vstop za kratkoročno bivanje. Sistem se ne uporablja za imetnike vizumov za dolgoročno bivanje in imetnike dovoljenj za prebivanje.

SVI se bo uporabljal na zunanjih mejah držav EU in držav Schengenskega prostora, ki v celoti uporabljajo schengenski pravni red.

Shranjevanje podatkov in dostopnost

SVI bo shranjeval podatke o identiteti, potnih listinah ter biometrične podatke. Podatki se bodo hranili tri leta za potnike, ki spoštujejo pravila o kratkotrajnem bivanju, in pet let za tiste, ki prekoračijo dovoljeno obdobje bivanja.

Shranjeni podatki bodo dostopni mejnim organom, organom, ki izdajajo vizume, in organom, ki so odgovorni za spremljanje, ali državljani držav zunaj EU izpolnjujejo pogoje za vstop ali prebivanje. Za preprečevanje, odkrivanje ali preiskovanje terorističnih kaznivih dejanj ali drugih hudih kaznivih dejanj lahko imenovani organi kazenskega pregona in Europol zahtevajo vpogled v podatke SVI.

Več informacij: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=LEGISSUM:4326388>
https://travel-europe.europa.eu/ees_en

ETIAS (European Travel Information and Authorisation System) - ETIAS bo omogočil predhodno preverjanje in po potrebi zavrnitev potovalne odobritve državljanom tretjih držav, ki so oproščeni vizumske obveznosti in potujejo na schengensko območje. Prispeval bo k izboljšanju notranje varnosti, preprečevanju nezakonitega priseljevanja, zaščiti javnega zdravja in zmanjšanju zamud na mejah, saj bo omogočal identifikacijo oseb, ki bi lahko na katerem koli od navedenih področij pomenile tveganje, še preden bodo prispele do zunanjih mej.

Več informacij: <https://www.consilium.europa.eu/si/press/press-releases/2018/09/05/european-travel-information-and-authorisation-system-etias-council-adopts-regulation/>
https://travel-europe.europa.eu/etias_en

3. POSTOPEK REGISTRACIJE

Kako poteka postopek registracije?

1. **Pričetek registracije:** izpolniti je potrebno obrazec (podatki prevoznega podjetja) »F01: Carrier Registration Form« (<https://bit.ly/350knc5>).

Na zadnji strani morate obkljukati vse tri opcije: da boste opravljali prevoze potnikov na ozemlje države članice, da boste informacijski vmesnik operaterja uporabljali v skladu z minimalnimi varnostnimi zahtevami in da bo do informacijskega vmesnika operaterja lahko dostopalo le vaše pooblaščen osebje.

Na 4. strani »Instruments of company constitution including statutes« (za d.o.o. = vpišete družbeno pogodbo podjetja (dokument je potrebno obvezno priložiti sporočilu oz. izpolnjenemu obrazcu F01; s.p. = Izpis iz poslovnega registra JPES (dokument je potrebno obvezno priložiti sporočilu oz. izpolnjenemu obrazcu F01))

»Registration document« za d.o.o. = vpišete izpis iz poslovnega registra - JPES (dokument je potrebno obvezno priložiti sporočilu oz. izpolnjenemu obrazcu F01; s.p. = Licenca za mednarodni avtobusni prevoz potnikov za najem ali plačilo (dokument je potrebno obvezno priložiti sporočilu oz. izpolnjenemu obrazcu F01))

Na 5. strani označite države kamor nameravate voziti potnike (lahko označite tudi vse države). Pri izpolnjevanju podatkov »Carrier Choice for Data exchange Channels« izberite možnost »Web browser« (in označite, kateri brskalnik boste uporabljali) in »Mobile Application« (in označite vrsto) ter »System-To System integration«; v primeru, da imate svoj informacijski sistem, ki se bo neposredno povezal z vmesnikom.

Obrazec »F02: Contact Request Form« (<https://bit.ly/357xCYq>) se uporablja v primeru, da boste kontaktnemu centru javili spremembo podatkov, ki ste jih navedli v obrazcu »F01«

2. Izpolnjen obrazec je potrebno poslati na e-naslov: carriers_onboarding@eulisa.europa.eu
Obrazec mora biti izpolnjen elektronsko in ne ročno! Prav tako mora biti poslan v formatu, kot ste ga izpolnili in shranili (in ne v obliki slike).
3. Po poslanem izpolnjenem obrazcu vam bodo iz kontaktnega centra eu-LISE poslali obrazec »F07: Carrier Security Convention« Ta obrazec morate izpolniti in ga vrniti nazaj.
4. Iz kontaktnega centra eu-LISE boste prejeli »Welcome package«, ki vsebuje tehnično dokumentacijo.

ZAKLJUČEK: Registracija prevoznika n portalu eu-LISA za prevoznike je prvi korak v postopku. Sledile bodo nadaljnje informacije, ki jih boste prejeli registrirani prevozniki neposredno od eu-LISE. Prav tako eu-LISA organizira delavnice za pomoč prevoznikom Na teh delavnicah boste prevozniki lahko izpostavili vprašanja, ki jih imate ob morebitnih težavah pri postopkih registracije. Povabilo na delavnico bodo prejeli le registrirani prevozniki. Na spletni strani eu-LISE so na voljo tudi odgovori na najpogostejša vprašanja;
(https://www.eulisa.europa.eu/Organisation/GoverningBodies/Documents/WG%20Carriers/Documents/Carrier_FAQ.pdf).